

Имаралиев Өмүрбек Рахманалиевич,
ст.преподаватель,
Примберди кызы Айзирек, магистрант,
Ошский государственный университет
E-mail: oimaraliev@mail.ru

ВКЛАД МЕСТНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ В РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

В данной статье представлен анализ деятельности образовательных учреждений в городе Ош. В результате анализа и маркетинговых исследований доказан высокий вклад образовательных учреждений в развитие регионов и можно использовать как практическую основу. Развитие местных учреждений образования рассматривались в качестве ключевых аспектов развития региональной экономики.

Ключевые слова: образование, регион, маркетинг, маркетинговое исследование, анализ, конкуренция.

Имаралиев Өмүрбек Рахманалиевич,
ага окутуучу,
Примберди кызы Айзирек, магистрант,
Ош мамлекеттик университети

АЙМАКТЫК ЭКОНОМИКАНЫН ӨНУГУУСҮНӨ ЖЕРГИЛИКТҮҮ БИЛИМ БЕРҮҮ МЕКЕМЕЛЕРИНИН САЛЫМЫ

Бул статьяда Ош шаарындагы билим берүү мекемелеринин ишмердүүлүгүнө анализ жүргүзүү каралган. Маркетингдик изилдөөлөрдүн, анализдөөнүн натыйжасында билим берүү мекемелеринин аймактардын өнүгүүсүнө кошкон салымы жогору экендиги жана аны практикалык негизде колдонуу керектиги далилденген. Жергиликтүү билим берүү мекемелерин өнүктүрүү аймактык экономиканы өнүктүрүүнүн негизги аспектилери катары каралган.

Түйүндүү сөздөр: билим берүү, аймак, маркетинг, маркетингдик изилдөө, анализ, атаандаштык.

Imaraliev Omurbek Rakhmanalievich,
senior lecturer,
Pirimberdi kyzy Aizirek, graduate student,
Osh State University

CONTRIBUTION OF LOCAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENT OF REGIONAL ECONOMY

This article presents an analysis of the activities of educational institutions in the city of Osh. As a result of analysis and marketing research, the high contribution of educational institutions to the development of the regions is proved and can be used as a practical basis. The development of local educational institutions was considered as key aspects development of the regional economy.

Key words: education, region, marketing, marketing research, analyze, competition.

Мамлекет башчыбыздын жарлыгы менен 2020-жыл “Региондорду өнүктүрүү, өлкөнү санариптештирүү жана балдарды колдоо” жылы деп жарыяланды. 2019-жылдын “Региондорду өнүктүрүү жана өлкөнү санариптештирүү жылы” деп, ал эми 2018-жылдын “Аймактарды өнүктүрүү жылы” деп жарыялангандыгына карабастан, президентибиздин кайра региондорго көңүл буруусу, анын өнүгүүсүнө басым жасоосу, мамлекетибиздин социалдык-экономикалык өнүгүүсүн ойлогондугу, мамлекетибиздин региондоруна күйгөндүгү болуп эсептелет. Анткени региондорду өнүктүрүү аркылуу жалпы мамлекетти өнүктүрүү туура багыт.

Аймактык экономиканы өнүктүрүүдө атайын кабыл алынган аймактык программаларды иштеп чыгуулары керек. Аймактарда азыркы заманбап экономиканы өнүктүрүүнүн базалык багыттарынын бири кластердик модель иштеп чыгуу болуп саналат. Кластер – улуттук экономиканын өнүгүүсүндө приоритеттүү комплекс катары каралат [1].

Кыргызстан тоолуу өлкө болгондуктан айыл чарба, дыйкан чарба тармагын, кайра иштетүү өндүрүшүн өнүктүрүү зарыл. Ишканалардын өнүгүүсүнө, атаандаштык жөндөмдүүлүккө ээ болуусуна, атаандаштарга туруштук берүүсүнө атайын кластерлерди иштеп чыгуу жана аларды түзүлгөн кластердик моделдер боюнча иштөөгө бириктирүү чоң таасир берет.

Бул кластердик моделдин негизги элементтери өндүрүштүк ишканалар, билим берүү мекемелери, мамлекеттик мекемелер жана коммерциялык-каржылык мекемелер болуп эсептелет. Демек бул моделдин элементтеринин ар биринин региондорду өнүктүрүүгө таасири чоң.

Өндүрүш тармагын өнүктүрүү үчүн туруктуу сырьелук запастарды камдоо жана ошол эле убакта чыгарылган продукцияларды реализациялоо, экспорттоо тармагын жөнгө салуу керек. Ал үчүн билимдүү, ишкердикке жөндөмдүү кадрлар талап кылынат [4].

Билим берүү тармагы өз ара бир нече тепкичтен турган билим берүү болуп саналат. Бул кадамдарды татыктуу басып өткөн атуулдарыбыз чыныгы сапаттуу билим алууга жетише алат. Билим берүүнүн башаты алгачкы башталгыч билим берүүдөн башталат. Бала бакчалары балдарды башталгыч билим берүүгө даярдоо, коомго аралашууга тарбиялоо болуп эсептелсе, мектеп окуучуларга башталгыч жана жалпы орто билим берүүгө арналат. Андай кийин атайын орто, кесиптик жана жогорку билим берүү кадамдарын басып өтүү менен чыныгы кадрлар, кесипкөй ишмерлер даяр болот. Демек сапаттуу билим алуу бул мектеп мезгилинен тартып, атайын орто жана жогорку окуу жайларда калыптанат деп айтсак эч жаңылышпайбыз.

Жогорку билим берүү системасы өлкөнүн өнүгүүсүнө тийгизген ар тараптуу таасири боюнча төмөнкүдөй негизги милдеттерди аткаруусу зарыл: 1. Улуттун маданиятын, тарыхын жана билим берүү деңгээлинин потенциалын сактап калуу жана андан ары өркүндөтүү; 2. Республикада жашаган жарандардын, айрыкча жаштардын жалпы билим деңгээлин, маданиятын жана дүйнө таануусун көтөрүү; 3. Өлкөнүн илимий-техникалык жактан өнүгүүсүн жана адам ресурсун өнүктүрүүнүн инновациялык негиздерин жогорулатуу.

Демек, билим берүү системасында, биринчиден, билим жана тажрыйбанын жыйындысын тутумдаштыруу, кайрадан өркүндөтүү жана ишке ашыруу талап кылынса, экинчиден, ар бир жарандын, коомдун келечектеги облигин, өлкөнүн эртеңки өнүгүү багыттарын аныктоо маселеси турат. Бул процесс жогорку деңгээлдеги квалификациялуу кадрларды ЖОЖдордо даярдоо жана аларды жумуш менен адистиги боюнча камсыздоо, жаңы илимий технологияларды жаратуу, аларды өндүрүшкө кийирүү, инновациялык экономиканы шарттоо аркылуу ишке ашырылат.

Билим берүү мекемелеринде окуучулардын билим сапатын жогорулатуу, аларды кесиптик, жогорку билим алууга даярдоо коомубуздун негизги маселеси болууга тийиш. Сапаттуу билим берүү – билим берүү мекемелеринин негизги милдети. Андыктан билим

берүү мекемелери сапатты жогорулатуунун ар кандай ыкмаларын издеп табуу жана колдонууга милдеттүү. Анткени өлкөбүздүн өнүгүүсүнүн башка перспективалык тармактары билим берүү мекемелеринин даярдап чыгарган сапаттуу кадрларына муктаж.

Мамлекет региондордон куралат, региондор айыл-аймактардан турат. Ошондуктан жалпы мамлекетти ойлогон адам аймактарды өнүктүрүүгө аракет кылуусу керек. Аймактык жалпы билим берүү мекемелеринин билим берүү сапаты эмгек рыногундагы жумушсуздуктун, миграциянын денгээлинен да аныкталып турат. Билим берүү мекемелерин сапатуу кадрларды даярдоосуна аймактарда басым жасоо зарыл.

Өлкөбүздүн региондоруна Салымбековдун Бизнес мектеби, IT Academy программисттер мектебинин ачылышы да жергиликтүү билим берүү мекемелерине атаандаштыкты жаратып, сапатка карай өнүгүүгө жол ачат.

Өлкөнүн аймактарындагы билим берүү мекемелери тарабынан даярдалып жаткан сапаттуу бүтүрүүчүлөр, мыкты кадрлар мамлекетибиздин ар тармагы үчүн мыкты эмгектенип, аймактарды өнүктүрүүчү эмгек күчү болуп эсептелүүсү керек. Андыктан атаандаштыкты, учурда суроо-талапты, эмгек рыногундагы талаптарды эске алып, жергиликтүү билим берүү мекемелерин жакшыртуу зарыл.

Аймактык билим берүү мекемелеринде илимий-изилдөөчүлүктү, сапаттуу билим берүүчүлүктү, өндүрүштөр менен тыгыз байланышууну, мамлекеттик мекемелер менен биргеликте иштешүүнү жолго салуу талабы коюлушу керек. Антпесе билим берүү мекемелери бир жактуу билим берүүнү гана колго алып, мамлекеттин өнүгүүсүнө салым кошуучу башка тармактарын жоготуп алууда.

Андыктан: Билим берүү кызматы продукциясын ким, эмне үчүн, качан жана канча санда сатып алууга даяр? Эмгек рыногу кандай кадрларды талап кылып жатат? Кесипкөй, сапаттуу кадрларга кандай айлык акы төлөнүп берилет? Өндүрүштүк ишканалардан билим берүү мекемелерине кандай сунуштар бар? ж.б. ушул сыяктуу суроолорго жооп алуу менен билим берүү мекемелеринин өндүрүш менен байланыштарын анализдөө зарыл [2].

Анализдөөнүн жыйынтыгында жергиликтүү билим берүү мекемелеринин аймактардын өнүгүүсүнө, аймактык экономиканын ал эле эмес жалпы мамлекеттин экономикасынын жакшыруусуна тийгизген таасирлери байкала баштайт.

ЖОЖдордон, атайын жогорку окуу жайлардан даярдалып чыккан мыкты, кесипкөй адистер жергиликтүү өндүрүштүк ишканаларда мыкты кадр болуп эмгектенүү менен, регионалдык экономиканы көтөрүүгө салым кошуусу зарыл. Билимдуу башкаруучу, мыкты менеджер, компетенттүү маркетинг аймактардагы учурдагы талапка жооп бере турган кадрлар деп эсептелинет.

Демек, жергиликтүү билим берүү мекемелеринде мыкты кадрларды даярдоо – аймактык экономиканын өнүгүүсүнө, мамлекеттин келечегине потенциалдуу киреше киргизүү деп айтсак болот.

Адабияттар:

1. **Имаралиев, Ө.Р.** Аймактардагы кайра иштетүү өндүрүшүнүн өнүгүүсүнө кластердик моделдин тийгизген таасири [Текст] / Ө.Р.Имаралиев // Вестник КЭУ, вып., 1(46) 2019 г., 59-60-стр., - ISSN 1694-5778
2. **Имаралиев, Ө.Р.** Необходимость проведения маркетинговых исследований в сфере образования [Текст] / Ө.Р. Имаралиев. // Вестник Ошского государственного университета.– Ош, 2014. – №2. – ст.92-96.
3. Менеджмент, маркетинг и экономика образования: Учебное пособие / Под ред. А.П. Егоршина. –Н. Новгород: НИМБ, 2001.
4. **Имаралиев, Ө.Р.** Проблемы регионального развития прерабатывающей экономической сферы кыргызстана [Текст] / Ө.Р. Имаралиев. // Современные гуманитарные исследования, Вып., №2(87) – Москва, “Издательство Спутник+” 2019 г. – 14-16-стр., – ISSN 1012-9103